

Súd: Krajský súd Nitra
Spisová značka: 8Co/43/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4122203846
Dátum vydania rozhodnutia: 13. 09. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Lenka Kostolanská
ECLI: ECLI:SK:KSNR:2023:4122203846.2

Uznesenie

Krajský súd v Nitre, v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Lenky Kostolanskej a členov senátu JUDr. Vladimíra Novotného a JUDr. Adriany Kálmánovej, PhD., v spore žalobkyní: 1. C. K., nar. XX.XX.XXXX, bytom N. XX/XX, D. V. - W., 2. P. Q., nar. XX.XX.XXXX, bytom S. XXXX/XX, D. V., zast.: Advokátska kancelária Gabriel Orлік, s.r.o., so sídlom Žitavská 20, Topoľčianky, IČO: 36 858 722, proti žalovanému: V. M., nar. XX.XX.XXXX, bytom K. XXXX/XXA, D. V., zast.: JUDr. Štefan Mesároš, advokát, so sídlom Štefánikova 84, Nitra, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, o odvolaní žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Nitra č. k. 12C/29/2022-168 zo dňa 01.03.2023, takto

rozhodol:

Odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie **zrušuje a vec vracia** súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

odôvodnenie:

1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie určil, že žalobkyňa v 2. rade je vlastníčkou spoluvlastníckeho podielu 1/4 na parcelách registra "C": parc. č. XX - záhrada o výmere XXXX m², parc. č. XX/X - zastavaná plocha a nádvorie o výmere XXX m², parc. č. XX/X - zastavaná plocha a nádvorie o výmere XXX m², parc. č. XX/X - zastavaná plocha a nádvorie o výmere XXX m² zapísaných na LV č. XX, obec D., kat. územie D., spoluvlastníckeho podielu X/X na stavbe - dom so s. č. XX postavený na parcele registra "C": parc. č. XX/X, zapísanej na LV č. XXX pre obec D., kat. územie D., spoluvlastníckeho podielu X/X na parcelách registra "E": parc. č. XXXX/XX - orná pôda vo výmere XXXX m², parc. č. XXXX/XX - orná pôda o výmere XXXX m² zapísaných na LV č. XXX pre obec D., kat. územie D., spoluvlastníckeho podielu X/X na parcelách registra "E": parc. č. XXXX - trvalý trávny porast vo výmere XXX m², parc. č. XXXX - orná pôda o výmere XXX m², parc. č. XXXX/X - orná pôda o výmere XXXX m², parc. č. XXXX/X - orná pôda o výmere XXXX m² zapísaných na LV č. XXXX pre obec D., kat. územie D.. Okrem toho druhým výrokom priznal žalobkyniam v 1. a 2. rade náhradu trov konania v plnej výške, ktorú je povinný zaplatiť žalovaný s tým, že o výške tejto náhrady bude rozhodnuté súdom prvej inštancie samostatným uznesením.

2. V odôvodnení súd prvej inštancie poukázal na vykonané dokazovanie, z ktorého zistil skutkový stav a mal za preukázané, že žalobkyňa v 1. rade je podielovou spoluvlastníčkou nehnuteľností nachádzajúcich sa v kat. území D., a to parcely registra "C": parc. č. XX - záhrada vo výmere XXXX m², parc. č. XX/X - zastavaná plocha a nádvorie vo výmere XXX m², parc. č. XX/X - zastavaná plocha a nádvorie XXX m², parc. č. XX/X - zastavaná plocha a nádvorie XXX m², ktoré sú zapísané na LV č. XX pre obec D., kat. územie D., a to pod B1 v podiele 1 vzhľadom k celku, stavba - dom so s. č. XX postavený na parcele registra "C": parc. č. XX/X, ktorý je zapísaný na LV č. XXX pre obec D., kat. územie D., a to pod B1 v podiele X a pod B3 v podiele X vzhľadom k celku, parcely registra "E": parc. č. XXXX/XX - orná pôda vo výmere XXXX m², parc. č. XXXX/XX - orná pôda vo výmere XXXX m², ktoré sú zapísané na LV č. XXX pre obec D., kat. územie D., a to pod B1 v podiele X vzhľadom k celku, parcely registra "E": parc. č. XXXX - trvalý trávny porast vo výmere XXX m², parc. č. XXXX - orná pôda vo výmere XXX m², parc. č. XXXX/X - orná pôda vo výmere XXXX m², parc. č. XXXX/X - orná pôda vo výmere XXXX m²,

parc. č. XXXX/X - orná pôda vo výmere XXXX m², ktoré sú zapísané na LV č. XXXX pre obec D., kat. územie D., a to pod B1 v podiele X vzhľadom k celku. Žalovaný je zapísaný ako podielový spoluvlastník nehnuteľností nachádzajúcich sa v kat. úz. D., a to parcely registra "C": parc. č. XX - záhrada vo výmere XXXX m², parc. č. XX/X - zastavaná plocha a nádvorie vo výmere XXX m², parc. č. XX/X - zastavaná plocha a nádvorie XXX m², parc. č. XX/X - zastavaná plocha a nádvorie XXX m², ktoré sú zapísané na LV č. XX pre obec D., kat. územie D., a to pod B4 v podiele X vzhľadom k celku, stavba - dom so s. č. XX postavený na parcele registra "C": parc. č. XX/X, ktorý je zapísaný na LV č. XXX pre obec D., kat. územie D., stavba pod B2 v podiele X vzhľadom k celku, parcely registra "E": parc. č. XXXX/XX - orná pôda vo výmere XXXX m², parc. č. XXXX/XX - orná pôda vo výmere XXXX m², ktoré sú zapísané na LV č. XXX pre obec D., kat. územie D., a to pod B2 v podiele X vzhľadom k celku, parcely registra "E": parc. č. XXXX - trvalý trávny porast vo výmere XXX m², prac. č. XXXX - orná pôda vo výmere XXX m², parc. č. XXXX/X - orná pôda vo výmere XXXX m², parc. č. XXXX/X - orná pôda vo výmere XXXX m², parc. č. XXXX/X - orná pôda vo výmere XXXX m², ktoré sú zapísané na LV č. XXXX pre obec D., kat. územie D., pod B2 v podiele X vzhľadom k celku. Žalovaný spoluvlastnícke podiely nadobudol na základe kúpnej zmluvy uzatvorenej dňa 10.04.2019 medzi ním ako kupujúcim a žalobkyňou v 2. rade ako predávajúcou, ktorá bola pôvodnou podielovou spoluvlastníčkou predmetných nehnuteľností. Kúpna zmluva v znení Dodatku č. 1 ku kúpnej zmluve zo dňa 25.06.2019 bola zapísaná vo vkladovom konaní vedenom na Okresnom úrade D. V., katastrálny odbor pod V XXX/XXXX. Predmetom kúpnej zmluvy boli aj iné nehnuteľnosti, ktoré nie sú predmetom tohto sporu. Kúpna cena bola dohodnutá na 2.881,93 eura, ktorá bola vyplatená v celosti a v hotovosti pri podpise kúpnej zmluvy. V čase uzatvárania kúpnej zmluvy medzi žalobkyňou v 2. rade a žalovaným bola žalobkyňa v 1. rade podielovou spoluvlastníčkou predmetných nehnuteľností. Zo správy V. D. V., matričného úradu vyplývalo, že dňa 10.05.2019 bol overený podpis žalobkyne 2, aj dňa 25.06.2019. Bolo možné, aby sa do osvedčovacej knihy podpísala aj osoba mimo úradu. Žalobkyňa v 2. rade sa musela do knihy podpísať pred ňou - matrikárkou V. C., vždy keď overujú podpis mimo úradnej miestnosti, tak sa ľudí pýtajú, či vedia čo podpisujú. Z čestného vyhlásenia žalobkyne v 2. rade zo dňa 04.04.2022 vyplývalo, že kúpnu zmluvu uzatvorila bez toho, aby nehnuteľnosti, ktoré boli predmetom zmluvy, vopred ponúkla na kúpu podielovej spoluvlastníčke - žalobkyne v 1. rade, čím porušila predkupné právo. Listom zo dňa 28.03.2022 adresovaným žalovanému, aj žalobkyne v 2. rade sa žalobkyňa v 1. rade dovolala relatívnej neplatnosti právneho úkonu - kúpnej zmluvy. Z lekárskej správy V. C. M. - neurologičky zo dňa 25.02.2019 vyplývalo, že žalobkyňa v 2. rade absolvovala 23.03.2019 MRI mozgu, popísaný bol nález- objemný tumor na mozgu. Ďalšiu kontrolu absolvovala žalobkyňa v 2. rade 09.04.2019, doporučená hospitalizácia na neurologickej klinike za účelom operačného zákroku. Hospitalizovaná bola na neurologickej klinike vo Fakultnej nemocnici N. v období od 31.05.2019 do 12.06.2019, operáciu absolvovala dňa 03.06.2019. Pri prepustení boli konštatované diagnózy tumor, migréna, dezorientácia, pooperačná anémia, paréza, paranoidné bludy, diabetes mellitus II. typu. Kontrolné MRI mozgu absolvovala 16.09.2019. Z čestného prehlásenia V. A. zo dňa 26.02.2023 vyplývalo, že je dcérou žalobkyne v 2. rade, sprevádzala ju na podpis dodatku ku kúpnej zmluve, dodatok nečítala, ani do podpisovania nezasahovala, mama jej povedala, že predala pole - ornú pôdu, o predaji podielu na dome a pozemkoch v kat. úz. D. vôbec nehovorila, nechcela ich predať, vždy hovorila, že ich nechá deťom, stále ich užíva. V máji 2019 nebola na Slovensku, pracuje v zahraničí, mamu nesprevádzal na podpis kúpnej zmluvy, túto nevidela, nepreberala finančné prostriedky, mama v roku 2019 až do operácie v júni 2019 a po nej asi mesiac mala silné bolesti, záchvaty, zabúdala, brala silné lieky, stránila sa ľudí, mala problém aj s ňou sa rozprávať. Predložený bol doklad v nemeckom jazyku ohľadne V. A., ohľadne jej zamestnania v N., v mesiaci máj 2019. Z výmenného lístku všeobecného lekára V. V. K. zo dňa 28.02.2023 vyplývalo, že žalobkyňa v 2. rade je od mája 2011 v psychiatrickej starostlivosti, užíva lieky od psychiatra, v máji 2019 operovaná, po uvedenej liečbe je možné, že mala poruchy myslenia. Zo správy oftalmológa V. F. A. zo dňa 9.4.2019 vyplýva, že vízus zhoršený.

3. Následne súd prvej inštancie s poukazom na § 137 zák. č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) uviedol, že vo všeobecnosti sa vychádza z toho, že naliehavý právny záujem na určovacej žalobe je vtedy, ak je tu daný aktuálny stav objektívnej právnej neistoty medzi žalobcom a žalovaným, ktorý je ohrozením žalobcovho právneho postavenia a ktorý nemožno inými právnymi prostriedkami odstrániť. Otázka naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení je daná s poukazom na § 137 písmeno c/ CSP. Žalobkyne majú naliehavý právny záujem na podanej žalobe, pretože ich právne postavenie je neisté a má ňou byť riešená otázka vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ktorých určenia vlastníctva sa domáhajú a ktorých ako podielový vlastník je na liste vlastníctva zapísaný žalovaný. Žalobkyňa v 2. rade bola pôvodnou podielovou spoluvlastníčkou

predmetných nehnuteľností pred žalovaným a žalobkyňa v 1. rade uviedla, že chce byť podielovou spoluvlastníčkou nehnuteľností so svojou sestrou - žalobkyňou v 2. rade a nie cudzím človekom - žalovaným. Naliehavý právny záujem na požadovanom určení súd prvej inštancie videl v tom, že podaná žaloba je účinný a správne zvolený procesný nástroj ochrany ich práv, žalobkyne v 1. a 2. rade ňou dosiahnu odstránenie spornosti práva, a nebude potrebné ďalšie iné súdne konanie. Žalobkyňa v 1. rade nemá záujem o nadobudnutie podielov žalovaného na sporných nehnuteľnostiach, má záujem na zachovaní pôvodného stavu - okruhu podielových spoluvlastníkov, chce, aby sa žalobkyňa v 2. rade opätovne stala podielovou spoluvlastníčkou, nemá ako iným spôsobom dosiahnuť tento požadovaný stav len určovacou žalobou a žalobkyňa v 2. rade tak ako uviedla, nemala a nemá záujem prevádzať sporné nehnuteľnosti. Čo sa týka žalobkyne v 2. rade, je táto žaloba jediným procesným prostriedkom ako môže dosiahnuť ochranu svojho práva. Žalobkyňa v 2. rade si je vedomá porušenia predkupného práva žalobkyne v 1. rade, ktorého nápravu nemôže dosiahnuť iným spôsobom ako touto žalobou a uviedla, že nemala záujem prevádzať predmetné nehnuteľnosti, tvrdila, že bola zo strany žalovaného uvedená do omylu, má záujem stať sa opätovne podielovou spoluvlastníčkou daných nehnuteľností, čo nemožno dosiahnuť inak než určovacou žalobou. Tým budú úplne vyriešené sporné práva do budúcnosti a nehrozia ďalšie súdne konania.

4. K otázke vecnej legitímácie súd prvej inštancie uviedol, že pod vecnou legitímáciou, či už aktívnou alebo pasívnou sa vo všeobecnosti v občianskom súdnom konaní rozumie oprávnenie alebo povinnosť strán sporu vyplývajúce z hmotného práva. Vecnú legitímáciu má ten zo strán sporu, komu svedčí stav z hmotného práva, teda kto je nositeľom subjektívneho práva (aktívna vecná legitímácia) alebo nositeľom subjektívnej povinnosti vyplývajúcej z hmotného práva (pasívna vecná legitímácia), o ktorých sa v konaní rozhoduje. O nedostatok pasívnej vecnej legitímácie ide naopak vtedy, ak ten, o kom žalobca tvrdí, že je nositeľom hmotno-právnej povinnosti (žalovaný), nie je nositeľom hmotno-právnej povinnosti, o ktorú v konaní ide. V prejednávanom spore súd prvej inštancie dospel k záveru, že aktívne vecne legitimované na podanie žaloby o určenie vlastníckeho práva sú žalobkyne v 1. a 2. rade, keďže v konaní preukázali naliehavý právny záujem na požadovanom určení a pasívne vecne legitimovaný je žalovaný, pretože žaloba o určenie vlastníckeho práva žalobcu musí smerovať proti tomu, kto je ako vlastní nehnuteľností zapísaný v katastri nehnuteľností, čo je v tomto prípade žalovaný a v konaní nemôže vystupovať žalobkyňa v 2. rade ako žalovaná, keďže nie je ako vlastníčka nehnuteľností zapísaná v katastri nehnuteľností. Aj v konaní o určenie vlastníctva k spoluvlastníckemu podielu, je pasívne legitimovaný iba dotknutý spoluvlastník tohto spoluvlastníckeho podielu z dôvodu, že právnej sféry ostatných spoluvlastníkov sa toto konania netýka a výsledkom konania (určenie práva k spoluvlastníckemu podielu) nemôže mať na ich právne pomery žiaden vplyv. Aj v prípade určenia vlastníckeho práva, kde sa prejudiciálne rieši otázka neplatnosti zmluvy, musí žaloba smerovať len proti tomu, kto je ako vlastní zapísaný v katastri nehnuteľností, čo je výlučne žalovaný. Pre posúdenie otázky aktívnej a pasívnej vecnej legitímácie bolo podstatné to, že konanie sa týka určenia vlastníckeho práva, taký je petit žaloby a od toho sa odvíja aj otázka kto má v konaní vystupovať ako žalobca a kto ako žalovaný, nie je predmetom konania určenie neplatnosti právneho úkonu, tam by súd posudzoval otázku vecnej legitímácie inak.

5. Ako predbežnú otázku si súd v konaní o určenie vlastníckeho práva riešil otázku platnosti, či neplatnosti kúpnej zmluvy a to tak z pohľadu jej absolútnej neplatnosti, či relatívnej neplatnosti s tým, že v konaní vystupujú, či už na strane žalobcu alebo žalovaného obaja účastníci právneho úkonu. Právne svoje rozhodnutie v tejto časti odôvodnil poukazom na § 140, § 116 a § 117, ako aj § 37 ods. 1, § 38 ods. 2, § 39, § 40a, § 41 Občianskeho zákonníka a nestotožnil sa s názorom, že kúpna zmluva je absolútne neplatná z dôvodu, že ju žalobkyňa v 2. rade uzatvárala ako osoba nespôsobilá na tento právny úkon z dôvodu, že mala konať v duševnej poruche, ktorá ju robila na tento úkon neschopnou /§ 38 ods. 2 OZ/. Bola síce pravda, že vo veci bolo vykonaným dokazovaním zistené, že žalobkyňa v 2. rade v čase uzatvárania kúpnej zmluvy v máji 2019 mala vážne zdravotné problémy, absolvovala v marci 2019 MRI mozgu, popísaný bol nález- objemný tumor na mozgu, doporučená jej bola hospitalizácia na neurologickej klinike za účelom operačného zákroku. Hospitalizovaná bola na neurologickej klinike v období od 31.05.2019 do 12.06.2019, operáciu absolvovala dňa 03.06.2019. Pri prepustení boli konštatované diagnózy tumor, migréna, dezorientácia, pooperačná anémia, paréza, paranoidné bludy, diabetes mellitus II. typu. Od mája 2011 bola v psychiatrickej starostlivosti psychiatra, užíva lieky od psychiatra, po uvedenej liečbe je možné, že mala poruchy myslenia. Potvrdené boli aj jej zdravotné problémy so zrakom. Zo správy oftalmológa V. F. A. zo dňa 09.04.2019 vyplývalo, že vízus zhoršený. Súd nepopieral, že u žalobkyne v 2. rade existovali vážne zdravotné problémy, avšak na to, aby súd

mohol vysloviť jednoznačný záver, že žalobkyňa v 2. rade konala pri uzatváraní kúpnej zmluvy v duševnej poruche, ktorá ju robila na tento úkon neschopnou, súdu chýbal dôkaz - odborné vyjadrenie, prípadne znalecký posudok, z ktorého by takýto záver bolo možné vyvodiť. Takto by to bola len domnienka súdu, že žalobkyňa v 2. rade bola duševne nespôsobilá s odkazom na predkladané správy o zdravotnom stave žalobkyne v 2. rade, ktorý uvedený záver naznačujú a pripúšťajú takúto možnosť, zdravotný stav žalobkyne v 2. rade bol závažný, ale či bol závažný až do takej miery, že konala v duševnej poruche, ktorá ju urobila neschopnou na právny úkon, či dokázala alebo nedokázala posúdiť následky svojho konania alebo svoje konanie ovládnuť, si súd nedovolil s poukazom na vykonané dokazovanie, v tomto smere nedostatočné, vysloviť. K odkazu na § 39 Občianskeho zákonníka súd prvej inštancie uviedol, že v kúpnej zmluve bola dojednaná kúpna cena vo výške 2.881,93 eura, pre súd síce bola nedôveryhodná výpoveď žalovaného, keď nevedel uviesť ako dospel k tejto sume a vypovedal, že za ponúknuté pozemky chcela žalobkyňa v 2. rade sumu 2.000 eur, dal jej ešte bez papiera peniaze navyše, mohlo to byť 200, 300 alebo 500 eur, za ponúknuté pozemky chcela žalobkyňa v 2. rade - 2.000 eur, dali jej viac. Žalobkyňa v 2. rade vypovedala, že jej dali 2.000 eur. Súd mal pôvodne pochybnosti o tom, či je kúpna zmluva z týchto dôvodov platná, avšak na koniec dospel k záveru, že neprieči sa zákonu, pokiaľ účastníci kúpnej zmluvy v prípade, na ktorý sa nevzťahuje cenová regulácia, dojednávajú kúpnu cenu vo výške, ktorá je buď vyššia alebo nižšia ako cena obvyklá (trhová). V rámci zmluvnej voľnosti nie je v týchto prípadoch právnym poriadkom zakázané ani dojednanie príliš nízkej kúpnej ceny, resp. dojednanie, pri ktorom je "zvlášť hrubý nepomer medzi plnením a protiplnením pri kúpe nehnuteľností". Sama skutočnosť, že účastníci kúpnej zmluvy dohodli príliš nízku kúpnu cenu (v danom prípade 2.881,93 eura), nepredstavuje rozpor so zákonom a nezakladá absolútnu neplatnosť tohto právneho úkonu v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka. Pokiaľ bolo uzavretie kúpnej zmluvy výsledkom dohody jej účastníkov nespätej s konaním priečiacim sa dobrým mravom, samo dojednanie kúpnej ceny v tejto výške nie je v rozpore s dobrými mravmi, nemá spoločensky neakceptovateľné ciele, ani dôsledky, ktoré by boli v kolízii s dobrými mravmi. Tu súd poukázal na rozsudok NS SR sp. zn. 3 Cdo 244/2018.

6. Následne súd prvej inštancie zdôvodnil vyhovieť žalobe v celom rozsahu a to z dôvodu, že žalobkyňa v 1. rade sa dovolala relatívnej neplatnosti vo vzťahu k žalobkyni v 2. rade, aj žalovanému, teda obom účastníkom právneho úkonu písomne - listom zo dňa 28.03.2022, relatívna neplatnosť prevodu spoluvlastníckeho podielu z dôvodu uvedeného v § 140 OZ je uplatnená tým, že dotknutý spoluvlastník /žalobkyňa v 1. rade/ sa dovolá tohto dôvodu neplatnosti u prevodcu i nadobúdateľa prevedeného podielu /žalobkyne v 2. rade a žalovaného/. Právne účinky dovolania sa tejto neplatnosti nastávajú okamihom, kedy tento prejav vôle dôjde všetkým subjektom relatívne neplatného právneho úkonu, hoci aj doručením žaloby, čo v konaní sporné nebolo. Žalovanému sa teda dostal do sféry dispozície list zo dňa 28.03.2022, ktorým žalobkyňa v 1. rade namietla porušenie predkupného práva a zároveň vzniesla námietku relatívnej neplatnosti a dovolala sa neplatnosti predmetného právneho úkonu voči žalovanému ako aj žalobkyni v 2. rade, pričom účinky dovolania sa neplatnosti nastali okamihom, kedy prejav vôle došiel všetkým subjektom relatívne neplatného právneho úkonu (postačuje, ak sa dostal do sféry dispozície), a to najneskôr doručením žaloby. Zásielky boli podané na poštovú prepravu dňa 29.03.2022. To potom znamená, že žalobkyňa v 1. rade si uplatnila nárok pri porušení predkupného práva v súlade s príslušným ustanovením Občianskeho zákonníka § 40a, podľa ktorého považuje sa právny úkon za platný, pokiaľ sa ten, kto je takým úkonom dotknutý, neplatnosti právneho úkonu nedovolá. V konaní bolo preukázané, že žalobkyňa v 2. rade previedla svoj spoluvlastnícky podiel bez toho, aby ho ponúkla na predaj žalobkyni v 1. rade ako podielovej spoluvlastníčke. Tým došlo k porušeniu zákona, konkrétne § 140 Občianskeho zákonníka, žalobkyňa v 1. rade postupovala v súlade s ustanovením § 40a a dovolala sa tak, ako už bolo uvedené relatívnej neplatnosti časti kúpnej zmluvy formou už spomínaných listov. Po dovolaní sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu sa žalobkyňa v 2. rade stáva vlastníčkou nehnuteľností, ktoré sú predmetom tohto sporu. Právny úkon, ktorý má vadu majúcu za následok jeho tzv. relatívnu neplatnosť v zmysle ustanovenia § 40a Občianskeho zákonníka, sa považuje za platný (so všetkými právnymi dôsledkami z neho vyplývajúcimi), pokiaľ ten, na ochranu ktorého je dôvod neplatnosti právneho úkonu určený (oprávnená osoba), sa neplatnosti nedovolá. Ak sa oprávnená osoba relatívnej neplatnosti právneho úkonu dovolá, je právny úkon neplatný od svojho začiatku (ex tunc). To platí i tam, kde na základe tohto relatívne neplatného právneho úkonu vzniklo vkladom do katastra nehnuteľností vecné právo. Pri dovolaní sa neplatnosti ide o jednostranný právny úkon, ktorý sa musí adresovať druhému účastníkovi právneho úkonu, resp. všetkým účastníkom právneho úkonu, ak ten, kto sa dovoláva relatívnej neplatnosti právneho úkonu, nie je účastníkom tohto právneho úkonu. Dôjdením dovolania sa neplatnosti ostatným účastníkom právneho úkonu sa končí relatívna neplatnosť právneho úkonu a nastáva neplatnosť, ktorú svojimi účinkami možno prirovnať

k absolútnej neplatnosti. Zákon pre to, aby nastali účinky tzv. relatívnej neplatnosti právneho úkonu neustanovuje žiadnu formu dovolania sa tejto neplatnosti. Možno tak urobiť i žalobou (vzájomnou žalobou) podanou na súde alebo námietkou v rámci obrany proti uplatnenému právu (nároku) v konaní pred súdom. Otázkou relatívnej neplatnosti je možné v občianskom súdnom konaní vždy riešiť ako otázku predbežnú. Bez dovolania sa relatívnej neplatnosti je právny úkon platný a súd či iný orgán právnej ochrany bez tohto jednostranného právneho úkonu nemôže z úradnej povinnosti prihliadnúť na relatívnu neplatnosť (napríklad správa katastra je zásadne povinná, ak niet dovolania sa relatívnej neplatnosti, povoliť vklad vlastníckeho práva k nehnuteľnosti bez ohľadu na to, že právny úkon je relatívne neplatný). (uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 20. 10. 2010, sp. zn. 4 Cdo 136/2009). Okrem toho z vykonaného dokazovania vyplynuli aj pochybnosti ohľadne vôle žalobkyne v 2. rade, čo vlastne chcela predať, podľa jej tvrdenia to mala byť iba poľnohospodárska pôda a nie aj spoluvlastnícky podiel na rodinnom dome a príľahlých pozemkoch, pričom do kúpnej zmluvy boli žalovaným uvedené aj tieto sporné nehnuteľnosti, či aj tieto mali byť podľa vôle žalobkyne v 2. rade predmetom prevodu nezodpovedá jej výpovedi, ani výpovedi žalobkyne v 1. rade, ani výške kúpnej ceny, ani čestnému prehláseniu V. A..

7. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1, § 262 ods. 1, 2 CSP a to tak, že žalobkyne boli v konaní úspešné v celom rozsahu, keďže žalobe bolo v celom rozsahu vyhovené, súd im priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v plnej výške v zmysle zásady úspechu vo veci. Strany sporu nenavrhli a ani súd nezistil existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa, pre ktoré by mal postupovať podľa § 257 CSP a náhradu trov konania žalobkyňiam nepriznať.

8. Proti tomuto rozhodnutiu podal v zákonnej lehote odvolanie žalovaný, odôvodňujúc ho ustanovením § 365 ods. 1 písm. f, h/ CSP. Zastal názor, že uznesenie NSSR, na ktoré odkazoval súd prvej inštancie, bolo vydané v čase, keď sa procesne aplikoval Občiansky súdny poriadok, pričom v čase rozhodovania súdu prvej inštancie sa aplikoval Civilný sporový poriadok. Predmetom konania v rámci tohto rozhodnutia NSSR bola žaloba, ktorej predmetom bolo určenie neplatnosti kúpnej zmluvy. Predmetom konania na súde prvej inštancie bolo určenie vlastníctva a to s poukazom na § 137 písm. c/ CSP. Na to, aby bol však takýto návrh podaný, sa tak ako to bolo v prípade OSP vyžaduje aj v prípade aplikácie CSP preukázanie naliehavého právneho záujmu. Súd prvej inštancie sa preukázaním naliehavého právneho záujmu, či už na strane žalobkyne v 1. ako i v 2. rade vôbec nevyssporiadal. Z vykonaného dokazovania bolo však zrejmé, že tak žalobkyňa v 1. ako i v 2. rade na podaní takejto žaloby o určenie vlastníckeho práva nemali naliehavý právny záujem. V prejednávanej veci podľa názoru žalovaného zo žiadneho osobitného predpisu nevyplývala naliehavosť právneho záujmu a že žalobkyne túto povinnosť preukázať nevedeli a neunesli dôkazné bremeno. Žalobkyňa v 1. rade podľa jeho názoru nevysvetlila, prečo hodlá zotrvať v spoluvlastníckom vzťahu k sporným nehnuteľnostiam iba so žalobkyňou v 2. rade. Túto skutočnosť iba konštatovala bez ďalšieho zdôvodnenia. Iba skutočnosť alebo tvrdenie, že žalobkyňa v 1. rade chce zabrániť nadobudnutia spoluvlastníckeho podielu inou osobou nebol podľa žalovaného dôvodom existenciu naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti kúpnej zmluvy. Takýmto rozhodnutím súdu by nedošlo ani k zväčšeniu jej spoluvlastníckeho podielu. Tak ako to zo žaloby, ako i z rozsudku súdu prvej inštancie vyplývalo, že žalobkyňa v 1. rade sa v rámci rozhodovania na súde prvej stupňa nedomáhala vo vzťahu ku nemu ako k žalovanému žiadneho plnenia. Z jej výpovede na súde prvej inštancie vyplývalo, že jej cieľom a účelom žaloby malo byť to, že chcela byť spoluvlastníčkou so sestrou a nie s cudzím človekom. Tomuto však nezodpovedá ani jedno z oprávnení, ktoré má spoluvlastník v prípade

porušenia predkupného práva. Tieto nároky sú 3: 1. je domáhať sa vyslovenia relatívnej neplatnosti zmluvy o prevode podielu zo spoluvlastníka na tretiu osobu /§ 40a OZ/, jeho žaloba musí v takomto prípade smerovať voči všetkým účastníkom o prevode spoluvlastníckeho podielu, pri ktorej bolo porušené predkupné právo, lebo tí sú pasívne legitimovaní, 2. je domáhať sa voči nadobúdateľovi / tretej osobe ako singulárnemu právnenému nástupcovi pôvodného podielového spoluvlastníka/, aby mu nadobudnutý spoluvlastnícky podiel ponúkol na kúpu za rovnakých podmienok, za ktorých ich kúpil od pôvodného podielového spoluvlastníka, ak nadobúdateľ jeho výzve nevyhoví, má oprávnený spoluvlastník právo domáhať sa na súde žalobou voči nadobúdateľovi, aby bol nahradený prejav vôle nadobúdateľa, žalobe vyhovujúce rozhodnutie súdu nahradí v tomto prípade chýbajúci zmluvný prejav nadobúdateľa, 3. je že sa spoluvlastník uspokojí s tým, že mu zostáva predkupné právo až už voči nadobúdateľovi. Zákon v uvedených ustanoveniach ponecháva oprávnenému spoluvlastníkovi voľbu či vôbec, prípadne ktoré z týchto riešení zvolí /rozsudok NSSR z 22.09.2010 sp. zn. 3Cdo/122/2009/. Z tohto rozhodnutia NS SR a zo žaloby, na základe ktorej rozhodoval súd prvej inštancie je zrejmé, že

žaloba nesmerovala voči všetkým účastníkom zmluvy, ktorí boli na to pasívne legitimovaní. Zastal názor, že žalobkyňa v 2. rade v tomto konaní nemohla vystupovať ako žalobkyňa a to vzhľadom na samotný petit žaloby ako aktívne legitimovaná, keďže práve ona bola pôvodným podielovým spoluvlastníkom a práve jej prvotným konaním došlo podľa všetkého k porušeniu predkupného práva iného spoluvlastníka, v tomto prípade žalobkyni v 1. rade. Vo vzťahu k rozsudku súdu prvej inštancie považoval za potrebné ešte uviesť tú skutočnosť, že čo sa týkalo kúpnej ceny za predmet prevodu, ktorý okrem nehnuteľností, ktoré boli predmetom žaloby, zahŕňal aj iné nehnuteľnosti, táto bola žalobkyni v 2. rade vyplatená a od roku 2019 kedy bola kúpna zmluva podpísaná, nikdy výšku kúpnej ceny a ani jej výplatu nespochybňovala. Vzhľadom na uvedené navrhol, aby odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zmenil a to s poukazom na § 388 CSP tak, že žalobu zamietne a prizná mu nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100%.

9. Žalobkyne v 1. a 2. rade podali písomné vyjadrenie k odvolaniu, v ktorom uviedli, že súd prvého stupňa sa dostatočne zaoberal otázkou naliehavého právneho záujmu žalobkyne v 1. ako aj v 2. rade. Vo vzťahu k žalobkyni v 1. rade opätovne uviedli, že žalobu o určenie vlastníckeho práva môže podať každý, kto má naliehavý právny záujem na takomto určení. Naliehavý právny záujem žalobkyne v 1. rade bol podľa ich právneho názoru daný už samotným Občianskym zákonníkom a jeho úpravou nárokov pri porušení predkupného práva, z ktorého jednoznačne vyplýva, že v prípade porušenia zákonného predkupného práva spoluvlastníkov sa oprávnený spoluvlastník môže dovoľávať relatívnej neplatnosti a vzhľadom na to, že z procesných dôvodov, ktoré boli v konaní jasne pomenované, nie je možné žalovať neplatnosť právneho úkonu - kúpnej zmluvy, jediný procesný spôsob ako si daný spoluvlastník môže uplatniť svoje právo domáhať sa neplatnosti právneho úkonu, je práve žaloba o určenie vlastníckeho práva. Zároveň naliehavý právny záujem žalobkyne v 1. rade bol daný aj tým, že má záujem na zachovaní pôvodného okruhu spoluvlastníkov, čo vyplýva aj z toho, že spoluvlastníkmi na príslušných listoch vlastníctva boli rodinní príslušníci, čo bolo narušené tým, že na základe predmetnej kúpnej zmluvy sa medzi týchto spoluvlastníkov (resp. namiesto rodinných príslušníkov) dostal žalovaný ako osoba, ktorá nie je žiadnym rodinným príslušníkom uvedených spoluvlastníkov. Vo vzťahu k žalobkyni v 2. rade uvedený naliehavý právny záujem vysvetľuje priamo uznesenie KS v Nitre sp. zn. 6Co/25/2015, keď uvádza „Ak sa žalobca domáha určenia, že je vlastníkom nehnuteľností, pri ktorej je v katastri nehnuteľností zapísaný ako vlastník niekto iný, má vo vzťahu k tejto osobe nepochybne naliehavý právny záujem na požadovanom určení.“ Okrem toho uviedli, že uzatvorenie kúpnej zmluvy, ktorej sa týka porušenie predkupného práva, je podľa zákonnej definície právnym úkonom a teda právnou skutočnosťou. Ak by žalobkyne žiadali vyslovenie neplatnosti kúpnej zmluvy, išlo by o žalobu podľa ustanovenia § 137 písm. d) CSP. Žaloba o určenie právnej skutočnosti je podľa tohto ustanovenia zákona vylúčená, ak na ňu osobitný predpis výslovne neodkazuje. Občiansky zákonník neobsahuje ustanovenie o tom, že sa absolútnej neplatnosti či relatívnej neplatnosti právnych úkonov možno domáhať na súde, pričom ustanovenie § 38 a vo vzťahu k relatívnej neplatnosti § 40a OZ, od ktorých sa odvodzuje neplatnosť právnych úkonov, stanoví len podmienky, za akých je právny úkon neplatný. Vzhľadom na uvedené nebolo možné, aby sa v zmysle uvedeného skutkového stavu žalobkyne domáhali plnenia, či určenia inej právnej skutočnosti, čo by bolo v rozpore s vyššie uvedeným ustanovením CSP. Vo vzťahu k postaveniu žalobkyne v 2. rade upozornil na uznesenie KS v Nitre sp. zn. 6Co/25/2015, z ktorého vyplýva: „...V konaní o určenie vlastníckeho práva však žaloba smeruje len proti tomu, kto je ako vlastník nehnuteľností zapísaný v katastri nehnuteľností.“ Z vyššie uvedeného judikátu vyplývalo, že rieši totožný skutkový, ako aj právny stav. Tak ako v tomto prípade, petit žaloby znel na určenie vlastníckeho práva, čím sa riadi aj účastníctvo v spore. Z judikátu je zrejmé, že v prípade určenia vlastníckeho práva aj v prípade, že sa prejudiciálne rieši otázka neplatnosti zmluvy musí žaloba smerovať len proti tomu, kto je ako vlastník zapísaný v katastri nehnuteľností. V tomto prípade je to výlučne žalovaný aj s prihliadnutím na uznesenie NS SR sp. zn. 3 Cdo 51/2009. Zároveň uviedol, že žalobkyňa v 2. rade má aj praktický dôvod, prečo vystupuje na strane žalobkyne, a tým je tá skutočnosť, že žalobkyňa v 2. rade na základe listu žalobkyne v 1. rade uznala, že porušila jej predkupné právo a prejavila záujem vec vyporiadať mimosúdne, avšak žalovaný nebol ochotný k uvedenému pristúpiť. Vzhľadom na uvedené by nebolo dôvodné, aby bola žalobkyňa v 2. rade označená ako žalovaná a aby v prípade úspechu žaloby znášala trovy konania rovnako ako žalovaný, v dôsledku ktorého konania nebola vec vyriešená mimosúdne, ale muselo dôjsť k podaniu žaloby. Vzhľadom na uvedené mali za to, že nebol naplnený ani jeden z odvolacích dôvodov, a preto navrhli, aby odvolací súd napadnutý rozsudok v plnom rozsahu potvrdil a priznal žalobkyniam v 1. a 2. rade nárok na náhradu trov prvostupňového, ako aj odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

10. K vyjadreniu žalobkyní podal ďalšie písomné vyjadrenie žalovaný, opätovne tvrdiac, že tak žalobkyňa v 1. rade, ako i žalobkyňa v 2. rade nemali na podaní žaloby o určenie vlastníckeho práva naliehavý právny záujem. Okrem toho dodal, že nespochybňoval druh žaloby ako taký, spochybňoval však dôvody a naliehavý právny záujem na jej podanie. K rozhodnutiam, na ktoré odkázali žalobkyne zdôraznil, že spochybňuje naliehavý právny záujem. Mal tiež za to, že rozhodnutia neriešia totožný skutkový, ako i právny stav. Dôvody, ktoré žalobkyne viedli k podaniu žaloby je možné vyčítať zo samotného obsahu žaloby, ako i z vyjadrení žalobkyní na pojednávaní. Stanoviská žalobkyní nezadávajú podľa jeho názoru dôvodnosť pre úspešnosť takto podanej žaloby. Odvolanie, ktoré vo veci podal, obsahovalo aj iné skutočnosti, ku ktorým sa žalobkyne vôbec nevyjadrili a to, že vôbec nikto v tomto konaní neriešil otázku vyplatenej kúpnej ceny a jej vrátenia v prípade, ak by rozhodnutie vo veci samej bolo právoplatné. Bolo nepochybné, že žalobkyňa v 2. rade kúpnu cenu za predmet prevodu od neho prijala.

11. Ďalšie písomné vyjadrenie podané nebolo.

12. Krajský súd v Nitre ako odvolací súd (§ 34 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok - ďalej len "Civilný sporový poriadok" alebo "CSP") po zistení, že sú splnené všetky procesné podmienky prípustnosti odvolania a jeho vecného prejednanja, preskúmal bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 a contrario CSP) odvolaním napadnutý rozsudku súdu prvej inštancie, a to v medziach daných rozsahom odvolania (§ 379 CSP) a dôvodmi odvolania (§ 380 ods. 1 CSP, § 380 ods. 2 a contrario CSP) a po vykonaní odvolacieho prieskumu dospel k záveru, že napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie je potrebné podľa § 389 ods. 1 písm. b) v spojení s § 391 ods. 1 CSP zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

13. Predmetom konania bolo pritom určenie vlastníckeho práva tak, že žalobkyňa v 1. rade a žalobkyňa v 2. rade sa voči žalovanému ako subjektu zapísanému na liste vlastníctva domáhali určenia, že žalobkyňa v 2. rade je vlastníčkou spoluvlastníckeho podielu X/X na parcelách registra "C": parc. č. XX - záhrada o výmere XXXX m², parc. č. XX/X - zastavaná plocha a nádvorie o výmere XXX m², parc. č. XX/X - zastavaná plocha a nádvorie o výmere XXX m² zapísaných na LV č. XX, obec D., kat. územie D., spoluvlastníckeho podielu X/X na stavbe - dom so s. č. XX postavený na parcele registra "C": parc. č. XX/X, zapísanej na LV č. XXX pre obec D., kat. územie D., spoluvlastníckeho podielu X/X na parcelách registra "E": parc. č. XXXX/XX - orná pôda vo výmere XXXX m², parc. č. XXXX/XX - orná pôda o výmere XXXX m² zapísaných na LV č. XXX pre obec D., kat. územie D., spoluvlastníckeho podielu X/X na parcelách registra "E": parc. č. XXXX - trvalý trávny porast vo výmere XXX m², parc. č. XXXX - orná pôda o výmere XXX m², parc. č. XXXX/X - orná pôda o výmere XXXX m², parc. č. XXXX/X - orná pôda o výmere XXXX m², parc. č. XXXX/X - orná pôda o výmere XXXX m² zapísaných na LV č. XXXX pre obec D., kat. územie D.. Žalobu odôvodňovali tým, že žalobkyňa v 1. rade sa domohla relatívnej neplatnosti voči žalobkyne v 2. rade a tiež voči žalovanému. S relatívnou neplatnosťou žalovaná v 2. rade súhlasila, a tiež namietala neplatnosť kúpnej zmluvy aj z dôvodu zdravotného stavu, časovej tiesne a uvedenia do omylu. Súd prvej inštancie žalobe z dôvodu uplatnenia relatívnej neplatnosti vyhovel. Proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie podal odvolanie žalovaný. Vzhľadom na rozsah a dôvody odvolania žalovaného je tak predmetom odvolacieho konania posúdiť, či súd prvej inštancie sa správne vysporiadal s námietkami žalovaného, týkajúcimi sa preukázania naliehavého právneho záujmu na podanej žalobe zo strany žalobkyní, ako aj sa dostatočne zaoberal oprávneniami spoluvlastníka z porušeného predkupného práva, určil okruh aktívne a pasívne legitimovaných účastníkov konania na žalobou požadovanom určení, a v konečnom dôsledku, či dospel na základe vykonaných dôkazov k správnym skutkovým zisteniam a či rozhodnutie nevychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

14. K žalovaným uvádzaným dôvodom odvolania, odvolací súd uvádza, že nesprávne právne posúdenie je v súdnej praxi vykladané tak, že musí ísť o také skutkové zistenia, na základe ktorých súd prvej inštancie vec posúdil po právnej stránke a ktoré nemajú v podstatnej časti oporu vo vykonanom dokazovaní. Skutkové zistenia nezodpovedajú vykonaným dôkazom, ak výsledok hodnotenia dôkazov nie je v súlade s § 191 CSP, a to vzhľadom na to, že súd vzal do úvahy skutočnosti, ktoré z vykonaných dôkazov alebo z prednesov strán sporu nevyplývali, ani inak nevyšli počas konania najavo, alebo opomenul rozhodujúce skutočnosti, ktoré boli vykonanými dôkazmi preukázané, alebo vyšli počas konania najavo. Nesprávne sú aj také skutkové zistenia, ktoré súd prvej inštancie založil na chybnom hodnotení dôkazov. Typovo ide o situáciu, kde je logický rozpor v hodnotení dôkazov, prípadne poznatkov, ktoré vyplývali z prednesov strán sporu, alebo ktoré vyšli najavo inak z hľadiska závažnosti

(dôležitosti), zákonnosti, pravdivosti, eventuálnej vierohodnosti alebo ak výsledok hodnotenia dôkazov nezodpovedá tomu, čo malo byť zistené spôsobom vyplývajúcim z ustanovení § 192 až § 194 CSP.

15. Nesprávnym právnym posúdením veci podľa § 365 ods. 1 písm. h) CSP je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

15. V preskúmvanej veci odvolací súd bol toho názoru, že súd prvej inštancie nedostatočne posúdil, či majú žalobkyne v 1. a 2. rade na požadovanom určení vlastníckeho práva naliehavý právny záujem z dôvodov uvádzaných v žalobe, ako aj vychádzajúcich z vykonaného dokazovania. Z obsahu žaloby totižto vyplýva, že žalobkyne v 1. a 2. rade ňou nesledujú, aby sa určila neplatnosť právneho úkonu (ak je sporná), resp. nevlastníctvo žalovaného (ak sa žalobkyňa v 1. rade dovolala relatívnej neplatnosti), ale žalobkyňa v 1. rade sa domáha, aby bolo určené vlastnícke právo žalobkyne v 2. rade, pričom žalobkyňa v 1. rade namieta dovolaním sa relatívnej neplatnosti a žalobkyňa v 2. rade namieta absolútnu neplatnosť kúpnej zmluvy, avšak len v častiach, v ktorých sa žalobkyňa v 1. rade dovolala relatívnej neplatnosti a žiada o určenie svojho vlastníckeho práva len k časti nehnuteľností z kúpnej zmluvy zo dňa 10.04.2019 z dôvodu absolútnej neplatnosti právneho úkonu, pričom úplne opomína žalovaným vytýkané vyplatenie kúpnej ceny. Súd prvej inštancie pritom uznal za relevantné námietky žalobkyne v 1. rade, a preto žalobe v plnom rozsahu vyhovel. K námietkam žalobkyne v 2. rade zaujal ten postoj, že z vykonaného dokazovania nevyplýva preukázanie absolútnej neplatnosti (neunesenie dôkazného bremena ohľadom nespôsobilosti na vykonanie právneho úkonu), a preto v tejto časti žalobe nevyhovel, čo však podľa názoru odvolacieho súdu vôbec nebolo zohľadnené vo výroku súdu. V tejto súvislosti však odvolací súd zdôrazňuje, že relatívnej neplatnosti sa nemôže dovolať ten, kto ju spôsobil. Následne s poukazom na uvedenú zákonnú dikciu § 40a Občianskeho zákonníka nebolo možné sa stotožniť so záverom súdu prvej inštancie ohľadom preukázania naliehavého právneho záujmu žalobkyň v 1. a 2. rade na žalobou požadovanou určení tak, ako to vytýkal aj žalovaný vo svojom odvolaní a taktiež predmetnú námietku vznášal počas celého súdneho konania, k čomu súd prvej inštancie nezaujal žiadne stanovisko. Vzhľadom na obsah žaloby podľa názoru odvolacieho súdu bolo prvoradou povinnosťou súdu prvej inštancie vymedziť predmet konania a hmotnoprávne, ako aj procesné predpoklady na jeho uplatnenie, a následne posúdiť postavenie žalobkyň, ktoré žalujú ako spoločenstvo (viac ako jeden žalobca), t. j. či ide o procesné, samostatné, nerozlučné alebo nútené spoločenstvo a následne s poukazom na takto vymedzené postavenie žalobkyň určiť až naliehavý právny záujem (t. j. spoločne, resp. každej samostatne a voči všetkým nárokom tak, ako vyplývajú z obsahu žaloby), nakoľko je nesporné, že žalobkyne sa nielen obsahom žaloby, ale aj petitom domáhajú určenia vlastníckeho práva, teda podali žalobu v zmysle § 137 písm. c) CSP.

16. Podľa § 137 písm. c) CSP žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo najmä o určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem; naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak to vyplýva z osobitného predpisu.

17. Pri riešení procesnej prípustnosti žaloby podľa § 137 písm. c) CSP je potrebné preukázať existenciu naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. Žalobca má naliehavý právny záujem na určení, či tu právo je, alebo nie je vtedy, ak je tvrdené právo neisté alebo ohrozené za predpokladu, že vyhovujúcim určovacím rozsudkom možno túto neistotu alebo ohrozenie odstrániť. Naliehavosť sa prejaví v tom, že určovací rozsudok bude pre žalobcu podstatným spôsobom užitočným, t. j. jeho právny záujem má určitú intenzitu. Povinnosť žalobcu preukázať naliehavý právny záujem logicky znamená aj to, že žalobca je povinný uviesť v žalobe skutkové tvrdenia o tom, že naliehavý právny záujem je daný a na preukázanie jeho tvrdení je povinný navrhnuť dôkazy. Pre analýzu právneho vzťahu strán a posúdenie jeho povahy z hľadiska obsahu žaloby na prejednanie a rozhodnutie o nároku, ktorý žalobca vyvodzuje z tohto právneho vzťahu, je rozhodujúce obsahové hľadisko, teda akú povahu majú práva a povinnosti strán tvoriace obsah právneho vzťahu (sp. zn. 5Cdo 120/2017).

18. Žalobný (procesný) nárok sa vo všeobecnosti skladá z dvoch zložiek a to z uvedenia relevantných skutkových okolností týkajúcich sa opísania skutkového deja (causa petendi), z ktorých žalobca vyvodzuje ohrozenie alebo porušenie svojho subjektívneho práva materiálnej povahy. Druhou zložkou

je žalobný návrh (petitum), ktorým žalobca konkretizuje jeho návrh na poskytnutie ochrany špecifickým spôsobom zodpovedajúcim skutkovému deju. Z uvedeného teda vyplýva, že súd je viazaný petitom žaloby po obsahovej stránke, ktorý je potrebné vykladať v súvislosti so skutkovými tvrdeniami v žalobe. Súd je preto povinný skúmať celý obsah podanej žaloby, nielen samotný žalobný návrh (sp. zn. 7Cdo 268/2019).

19. Vzhľadom na náležité vymedzenie žalobného návrhu žalobkyňami, uvedením skutkových okolností, ale aj zdôvodnením existencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení vlastníckeho práva, bolo povinnosťou súdu prvej inštancie skúmanie naliehavého právneho záujmu až po ujasnení si procesného postavenia žalobkyň na požadovanom určení vlastníckeho práva a vymedzení jednotlivých nárokov, ktorých sa žalobkyne spoločne, resp. samostatne mohli voči žalovanému domáhať a či rozhodnutím súdu voči obidvom žalobkyňam, resp. niektorej z nich alebo samostatne voči každej, je takáto žaloba postačujúca na to, aby žalobkyňa v 2. rade mohla byť považovaná za vlastníčku predmetných nehnuteľností.

20. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva a Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že základné právo podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy, aj právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru v sebe zahŕňajú aj právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 383/2006). Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozvedú tak, že ich skutkové a právne závery nepopierajú zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces, nie sú svojvoľné, neudržateľné a nie sú prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení rozhodnutia dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí rovnako ako závery, ku ktorým na ich základe dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné a racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov - od 01. júla 2016 strán sporu.

21. Keďže sa súd prvej inštancie nezaoberal žalobným návrhom z vyššie uvedených hľadísk, najmä žaloby ako celku posúdením jej obsahu týkajúceho sa skutkového deja v nadväznosti aj na preukázanie naliehavého právneho záujmu, odvolací súd považoval rozhodnutie za predčasné, majúc pritom za to, že súd prvej inštancie síce správne aplikoval ustanovenie § 137 písm. c) CSP, avšak nedostatočne vysvetlil v zmysle námietok žalovaného, prednášaných počas celého prvostupňového konania, svoje úvahy, akými dospel k záveru, že žalobkyne (obidve) majú naliehavý právny záujem na podanej žalobe a to jednak v časti dovolania sa relatívnej neplatnosti (žalobkyňa v 1. rade sa nedomáha voči žalovanému žiadneho plnenia), ako aj v časti namietania absolútnej neplatnosti zo strany žalobkyne v 2. rade (absolútna neplatnosť len v časti právneho úkonu, nezohľadnenie synalagmatického záväzku).

22. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky a ich spravodlivé rozhodnutie (I. ÚS 26/94).

23. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tom-ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces; jeho súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019).

24. Vychádzajúc z uvedeného odvolací súd bol toho názoru, že súd prvej inštancie síce aplikoval na doteraz zistený skutkový stav správny právny predpis, avšak žiadnym spôsobom nezdôvodnil jeho interpretáciu v zmysle námietok žalovaného, prednášaných počas celého prvostupňového konania, v dôsledku čoho sa dopustil nesprávneho procesného postupu, ktorým znemožnil žalovanému, aby uskutočňoval jemu patriace práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a tento nedostatok nie je možné odstrániť v konaní pred odvolacím súdom, nakoľko po ujasnení si procesného postavenia žalobkyň a hmotnoprávných nárokov, ktorých sa žalobou domáhajú, bude nevyhnutné, aby

súd prvej inštancie opätovne posúdil nároky žalobkýň, prípadne aj doplnil podľa návrhov dokazovanie, resp. umožnil im zosúladiť petitu žaloby s obsahom žaloby, nakoľko ide o odstrániteľnú vadu konania. Až následne bude úlohou súdu prvej inštancie zaoberať sa naliehavým právnym záujmom na žalobou požadovanom určení v zmysle žaloby podľa § 137 písm. c) CSP, pričom bude nevyhnutné, aby sa súd prvej inštancie vysporiadal aj s námietkami žalovaného a ujasnil si, aký zásah do subjektívnych práv žalobkyne žalobou namietajú (spoločne, resp. samostatne).

25. Z dôvodu posúdenia hospodárnosti následného konania odvolací súd ešte dodáva, že právny úkon, ktorý má vadu majúcu za následok jeho tzv. relatívnu neplatnosť v zmysle ustanovenia § 40a Občianskeho zákonníka, sa považuje za platný (so všetkými právnymi dôsledkami z neho vyplývajúcimi), pokiaľ ten, na ochranu ktorého je dôvod neplatnosti právneho úkonu určený (oprávnená osoba), sa neplatnosti nedovolá. Ak sa oprávnená osoba relatívnej neplatnosti právneho úkonu dovolá, je právny úkon neplatný od svojho začiatku (ex tunc). To platí i tam, kde na základe tohto relatívne neplatného právneho úkonu vzniklo vkladom do katastra nehnuteľností vecné právo. Relatívnej neplatnosti sa treba dovolať. Pri dovolaní sa neplatnosti ide o jednostranný právny úkon, ktorý sa musí adresovať druhému účastníkovi právneho úkonu, resp. všetkým účastníkom právneho úkonu, ak ten, kto sa dovoláva relatívnej neplatnosti právneho úkonu, nie je účastníkom tohto právneho úkonu. Dôjdením dovolania sa neplatnosti ostatným účastníkom právneho úkonu sa končí relatívna neplatnosť právneho úkonu a nastáva neplatnosť, ktorú svojimi účinkami možno prirovnať k absolútnej neplatnosti. Zákon pre to, aby nastali účinky tzv. relatívnej neplatnosti právneho úkonu neustanovuje žiadnu formu dovolania sa tejto neplatnosti. Otázkou relatívnej neplatnosti je možné v občianskom súdnom konaní vždy riešiť ako otázku predbežnú. Bez dovolania sa relatívnej neplatnosti je právny úkon platný a súd či iný orgán právnej ochrany bez tohto jednostranného právneho úkonu nemôže z úradnej povinnosti prihliadnuť na relatívnu neplatnosť.

26. Z vyššie uvedených dôvodov odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 389 ods. 1 písm. b) CSP z dôvodu porušenia práva na spravodlivý proces zrušil a podľa § 391 ods. 1 CSP vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

27. Povinnosťou súdu prvej inštancie, súc pritom viazaný vyššie vysloveným právnym názorom odvolacieho súdu (§ 391 ods. 2 CSP), bude ujasniť si predmet súdneho konania a to nielen s poukazom na petit žaloby, ale aj na obsah žaloby (R 14/2021), ujasniť si hmotnoprávne nároky vyplývajúce zo žaloby, resp. jednotlivých žalobných nárokov, procesné postavenie žalobkýň v 1. a 2. rade, ich spoločenstvo, a až následne vyhodnotiť u každej z nich naliehavý právny záujem na podanej žalobe, ktorý je potrebné náležite aj zdôvodniť a pritom sa vysporiadať aj s argumentáciou žalovaného. Súd prvej inštancie v novom rozhodnutí bude dbať na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé s uvedením skutočností, ktoré považoval za preukázané a ktoré nie, z akých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil a ako vec právne posúdil. Povinnosť súdu riadne odôvodniť rozhodnutie je odrazom práva strany konania na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktoré sa vysporiada aj so špecifickými námietkami strán konania, prezentovanými aj v priebehu odvolacieho konania. Svoj právny záver súd zdôvodní zo zákonných hľadísk, ktoré v danej veci prichádzali do úvahy a stranám konania dá odpoveď na podstatné a relevantné argumenty, aby riešenie konkrétneho právneho problému bolo jasné a zreteľne dané (porov. rozhodnutia Ústavného súdu napr. sp. zn. II. ÚS 193/06, III. ÚS 198/07).

28. V novom rozhodnutí rozhodne súd prvej inštancie opätovne o náhrade trov, vrátane náhrady trov tohto odvolacieho konania (§ 396 ods. 3 CSP).

29. Odvolací súd prijal toto rozhodnutie v senáte pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde,

ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).